

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

Utvärdering av testperiod av ordningsvakter

Bakgrund och problembild

Arboga kommun är i behov av att komma till rätta med ordningsstörningar, brott och en upplevd otrygghet hos vissa personer i centrala delar av Arboga. Problembilden handlar om ordningsstörningar kopplat till alkohol och drogmissbruk.

Kommunen har under lång tid arbetat förebyggande med centrala platser/områden i Arboga i syfte att komma till rätta med ordningsstörningar och viss brottslighet. Några exempel på förebyggande åtgärder som genomförts på platserna är trygghetsvandringar där vi tittat på situationell prevention vilket resulterat i åtgärder som till exempel bättre belysning. Det har också genomförts flera trygghetsdialoger i stadskärnan där merparten av medborgarna som dialog fördes med, skulle uppleva en ökad trygghet med ordningsvakter på dessa centrala platser. Uppfattningen är att många invånare känner sig trygga i Arboga och i de centrala miljöerna, men det finns även de som upplever en otrygghet vilket kommunen tillsammans med andra aktörer ser ett behov av att arbeta vidare med för en ökad trygghet.

Det har under drygt två års tid aktivt arbetats med lokala lägesbilder i samverkan med kommunala förvaltningar, helägda bolag och i nära samverkan med den lokala polisen. Lägesbilderna bygger på rapporter av utbildade rapportörer in i ett kartläggnings och analyssystem (Embrace), anmälda brott och händelser hos Polisen samt på inkommen information genom upparbetade nätverk med bland annat fastighetsägare och näringslivet. Lägesbilden är vårt gemensamma beslutsunderlag och genom denna har olika typer av närvaro styrts löpande till platserna som kommunen tillfälligt fick förordnande i. Närvaron har varit både genom informell bevakning med nattvandrare samt fältare och genom formell bevakning i form av olika väktartjänster samt återkommande polisiär närvaro. Polisen har under lång tid styrt sin närvaro till angivna platser både genom

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

det gemensamma lägesbilsarbetet, men också utifrån att missbruksproblematiken lyfts som ett fokusområde i kommunens och Polisens medborgarlöfte 2021.

Trots återkommande insatser har det dock inte skett någon minskning av problembilden kring ordningsstörningarna i miljöerna.

Utefter analys sågs ökad formell närvaro och kontroll som en framgångsfaktor för att på ett konkret sätt arbeta förebyggande och trygghetsskapande mot identifierad problembild på de identifierade platserna. Detta fanns det stöd för i bland annat rutinaktivitetsteorin och den så kallade brottstriangeln, där frånvaro av kontroll är en bidragande orsak till att olika typer av brott begås. Ordningstvakter ansågs på ett konkret sätt kunna möta upp mot detta och ett beslut togs i kommunen om att genomföra en försöksperiod med ordningstvakter på utvalda prioriterade platser i centrala Arboga.

De områden/platser som prioriterats under testperioden är Resecentrum, Nytorget upp mot ICA och Willys, Ahllöfsparken samt innergården vid biblioteket. Prioriteringen har gjorts utifrån lägesbilden och i nära samverkan med Polisen.

Syftet med ordningstvakter

Syftet och förhoppningen från kommunens sida med ordningstvakter var att bidra till att medborgare och näringsidkare i centrala Arboga ska uppleva ett ännu tryggare Arboga. Ordningstvakterna verkade även i ett brottsförebyggande syfte.

Varför ordningstvakter?

Ordningstvakter, till skillnad från väktare, har större befogenheter än väktare vilket bedömdes som en viktig faktor i valet att nyttja ordningstvakter framför väktare. Ordningstvakter har bland annat rätt att hålla kvar personer i väntan på polis, de har också befogenhet att kunna avvisa ordningsstörande personer från platserna gällande förordnande finns i.

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

Beskrivning av uppdraget

Ordningsvakterna har rört sig i de LOV 3 områden kommunen fick förordnande i av Polismyndigheten. I områdena har de haft uppdraget att genom sin närvaro öka tryggheten, men huvuduppdraget har varit att arbeta mot ordningsstörningar. Förhoppningen har varit att det även skall ge andra positiva synergieffekter som att minska vissa brott i de specifika områdena/platserna.

Vakterna har haft en inriktning att vara kommunikativa och relationsskapande med ett positivt samt vänligt förhållningssätt.

Omfattning och period:

Ordningsvakter testades under en period om fyra veckor och tre pass per vecka. Passen genomfördes torsdagar, fredagar och lördagar vecka 36,37, 40 och 41 mellan klockan 10.00-18.00. Anledningen till två veckors uppehåll (v38,39) var att kunna nyttja samma ordningsvakter och att inte ha för många olika personer som bemannar passen. Detta i syfte att kunna skapa relationer mellan ordningsvakterna, handeln och de personer de under passen stöter på kopplat till ordningsstörningar.

Val av tid för passen har gjorts utifrån rapporter om vilka dagar och tidpunkter ordningsstörningar som regel sker i centrummiljön.

Utfall, hur gick det?

Positiv respons framkom vid trygghetsdialog om att ordningsvakter införts på prov. Flera personer berättar att det tycker det känns bra med ordningsvakter och upplever en trygghet att se dem i området.

Det meddelades från flera personer att det upplevdes som lugnare i områdena ordningsvakterna rört sig i och en klar mindre aktivitet av individer med alkohol och missbruksproblematik. Detta är något som också bekräftas av Polisen.

Det har också inkommit väldigt positiv respons från flera företagare i centrummiljön, både till kommunen, Polisen och direkt till

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

ordningsvakterna. I återkoppling från ordningsvakterna fick de till sig denna positiva respons löpande under perioden från olika näringsidkare. Även medborgare har återkommande inkommit med positiv respons och med ett stort välkomnande av ordningsvakterna.

I arbetet mot ordningsstörningar ser vi i rapportering från respektive pass att det varit en hel del ingripanden vilket påvisar att det finns en klar problematik kring just ordningsstörningar och då kopplat till alkohol och droger.

Genom åtgärden med ordningsvakter har det på ett konkret sätt arbetats mot problembilden inom de LOV 3 områden som kommunen fått förordnande i.

Detta genom att dels störa och avvisa individer som på olika sätt skapar ordningsstörningar, men även genom ett positivt och relationsbyggande arbete.

Exempel på återkommande rapportering under passen har varit att, person från tillsägelse att det ej är tillåtet att dricka alkohol på platsen och att antingen hålla ut innehållet eller avlägsna sig från platsen, avstyrt bråk mellan påverkade personer, avvisat störande personer påverkade av alkohol eller droger från platsen, omhändertagit person enligt LOB och inväntat på Polis. Ordningsvakterna har också bistått med service till besökare och medborgare som frågat efter butiker eller haft andra frågor.

Utifrån den positiva responsen från olika håll kan det antas att åtgärden haft en trygghetsskapande effekt, vilket var ett av huvudsyftena i försöket med ordningsvakter. Rapporterna och antalet ingripanden från ordningsvakterna påvisar också att man genom åtgärden minskat problematiken kring ordningsstörningar på de prioriterade platserna.

Det är tyvärr svårt att i statistik se någon effekt då testperioden som genomfördes var relativt kort och med ett mindre antal pass. Det bedöms också finnas ett stort mörkertal när det gäller just ordningsstörningar, då det i många fall inte anmäls till Polisen. Rapporterna efter genomförda pass visar dock på att man på ett aktivt sätt arbetat mot problembilden och utifrån detta görs

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

antagandet att det haft en lugnande effekt på platserna som i sin tur kan ha lett till ökad trygghet och att man i vissa fall förebyggt eller rent av förhindrat brott.

Löser ordningsvakter problembilden med ordningsstörningar?

Nej, inte om vi pratat orsaken till problembilden kring ordningsstörningar kopplat till alkohol och drogmisbruk. Däremot kan åtgärden bidra till att trygga upp de miljöer där det är som störst flöde av människor i kommunen och där det är en stor andel personer som påverkas av problembilden. Detta resonemang stärks av rutinaktivitetsteorin och brottstriangeln.

Finns det en risk att trycka bort problembilden?

Då stadskärnan är väldigt liten till ytan ser vi en viss risk med att genom ordningsvakter på de prioriterade platserna, trycker bort problembilden till närliggande platser som då skulle kunna få en liknande problematik. Att vi genom ordningsvakter får en negativ spridningseffekt till andra platser ser vi som troligt, men ny forskning visar också att en del problematik inte alls flyttar med till annan plats till 100% utan avtar för varje tillfälle en flytt av någon anledning behöver göras. Utifrån aktuell lägesbild är det prioriterat att få bort ordningsstörningar från de områden vi sökte förordnande i, då det är höga flöden av människor på dessa platser och således många som påverkas av problembilden, både medborgare, besökare och näringsidkare.

Ekonomi

Kostnaden för ordningsvakter är betydligt högre än för väktare. Den stora fördelen med ordningsvakterna är att de har utökade befogenheter och skyldigheter i och med förordnandet, jämfört med väktare som egentligen inte har mer befogenheter än en "vanlig" medborgare. En väktare har inte de befogenheter som anses behövas för att på ett konkret sätt kunna arbeta mot identifierad problembild. Kostnaden för denna försöksperiod var 100 000kr och bekostades av

Säkerhetssamordnare
Andreas Ahlsén

Arboga kommun. Näringslivet torde vara intresserade av att trygga upp centrala delar av Arboga i syfte att stärka handeln både för sin egen verksamhet och som helhet. Utifrån detta resonemang kan det tänkas att näringslivet skulle kunna vara en aktör som är intresserade av att bidra ekonomiskt till att införa ordningsvakter under delar av året och under längre perioder för att uppnå detta. Frågan bör undersökas vidare från kommunens sida.

Är ordningsvakter en åtgärd att fortsätta med?

I grund och botten är ordningsstörningar en polisiär fråga, men Polisen hinner inte vara på alla platser 24/7 och här behöver även kommunen bistå med konkreta åtgärder mot identifierad problembild.

Utifrån vad som identifierats i lägesbilsarbetet, den analys som genomförts i vad som kan vara lämpliga åtgärder mot den identifierade problembilden och den positiva respons samt utfallet från försöksperioden med ordningsvakter, kan det absolut finnas skäl till att även i framtiden och mer löpande nyttja ordningsvakter i Arboga. Både i ett trygghetsskapande men också i ett brottsförebyggande syfte.